

STILDRAG HOS VÅRA FRANKOTECKEN VII

STIG ÅSBERGS FRIMÄRKEN

av Gilbert Svenson

Författaren Ture Nerman föreslog på vintern 1954 att ett särskilt frimärke skulle ges ut vid 200-årsdagen av »Sveriges populäraste skaldinnas» Anna-Maria Lenngrens födelse. Eftersom tiden var mycket knapp fick faktorn *William Peterson* i uppdrag att göra utkast till detta frimärke. Han gjorde fem förslag, som alla byggde på Sergels medaljongporträtt. Den teckning som förordades av Olle Hjortzberg och Erik Wettergren påminner i textarrangemanget rätt mycket om Petersons Olaus Petri-frimärke från år 1952¹. Sven Ewert gjorde gravyren, som dock inte tillhör hans mera lyckade. Bl. a. har man anmärkt på att Sergels relief visar en mera leende fru Lenngren. Färgerna i grått (20 öre) och brunt (65 öre) gav också frimärkena en litet dyster prägel.

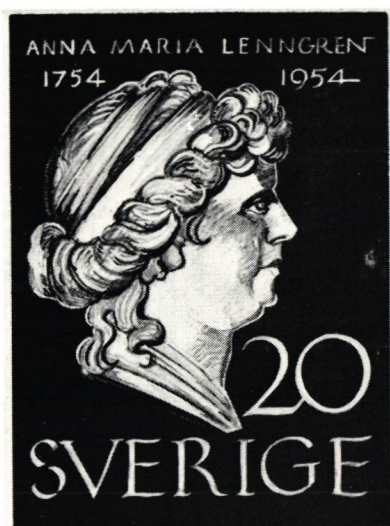
STIG ÅSBERGS DIKTARPORTRÄTT

År 1955 utkom vid 100-årsminnet av den romantiske diktaren Atterboms död frimärken i valörerna 20 och 140 öre. Debuterande frimärktecknare var den grafiske mästaren *Stig Åsberg* (1909—1968) som därmed inledde sin betydande gärning även som frimärkskonstnär². Ur estetisk synpunkt är detta den märkligaste under 50- och 60-talen. Vid sidan om Hjortzberg och Forseth framstår nu Åsberg som en av förnyarna av svensk frimärkskonst.

1955
Atterbom
Åsberg
Ewert

¹ Postryttaren 1967, sid 113.

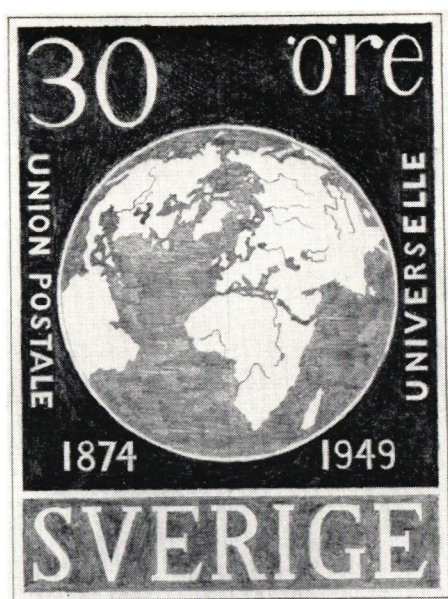
² Åsberg hade inlämnat ett förslag till UPU-frimärke redan 1949, som emellertid ej antogs (se sid 73).

*Tecknades
av H. Hjortberg*

Carl H. H. H.

Anna Maria Lenngren. Förslag och originalteckning av William Peterson.

Stig Åsbergs förslag till frimärke vid UPU-jubileet 1949.

Atterboms profil har lånats från Bengt Erland Fogelbergs (1786—1854) porträtt. Den sammanställdes med en bukett svenska blommor som symbol för Atterboms diktning. Det existerar ett första utkast med ett annorlunda blomarrangemang. Texten till frimärkena komponerades av William Peterson och står mycket nära Lenngren-frimärkets text¹.

Den kraftfulla gravyren gjordes av Sven Ewert och kommer särskilt bra till sin rätt på det blåa 20-öresmärket. Åsbergs originalteckning är daterad 1954.

Det kom sedan att dröja tre år innan Åsberg fick ett nytt uppdrag för Postverket. 1958 skulle 100-årsminnet av Selma Lagerlöfs födelse firas. Liksom vid Strindbergjubileet 1949 hade man även nu bestämt sig för en serie på 3 valörer. Det var naturligt att Åsberg, som lyckats så väl med Atterbom-frimärkena, erhöll uppdraget. Han valde att lösa sin uppgift på ett liknande sätt med en profil till vänster kompletterad med en symbol. Till förlaga valde han ett av de få skulpturporträtt som existerar över Selma Lagerlöf — Malmquists tämligen utslätade och

1958
Selma Lagerlöf
Åsberg
Ewert

¹ Samma text användes tämligen oförändrad även för Åsbergs senare diktarfrimärken.

ointressanta byst från 10-talet¹. Som symbol använde Åsberg ett sträck av lyftande vildgäss. På den första skissen finns nio fåglar. Ett par senare utkast har sex resp. sju stycken och frimärket visar det senare antalet. Sven Ewert gjorde den inte alltför starkt inspirerade gravyren. Men man måste då ta i betänkande att denne frimärksgravör redan var märkt av sjukdom och avled året därpå. Lagerlöf-frimärket blev för övrigt Ewerts sista porträttgravyr.

1959
von Hei-
denstam
Åsberg
Wallhorn

1959 var det 100 år sedan Verner von Heidenstam föddes. Åsberg ägde utom sin utsökta känsla för svensk natur också en stor litterär beläsenhet. Han kunde därför med säker känsla välja symboler för de diktare som han skildrar. Heidenstams profil, känsligt ritad efter ett blyertsporträtt har sammanställts med ett par symboler, den skogklädda sjöstranden för Vättern och Tiveden samt det knotiga, döda trädet som symbol för det nordiska och hedniska. Inflätade i trädets grenar ser vi en stjärnbild, som också speglar sig i det mörka vattnet.

Konstnären valde först som symbol ett träd med flätade grenar som nästan är tecknat i jugendstil och omgivet av fyra stjärnor. På detta utkast som har en utsparad Heidenstam-profil har även plats för texten markerats. Under tiden mellan detta förslag och det slutgiltiga har så Åsberg funnit ett förtorkat träd som genom sin form var starkt symbolbärande. Det existerar i en för Åsberg ovanligt naturalistisk teckning och är skildrat mot den natthimmel, som konstnären sedan med förkärlek använde till flera av sina frimärksmotiv. På denna bilds vänstra del har han sedan på ett rutnät stiliserat samma träd. På nästa teckning som har beteckningen »skiss till Verner von Heidenstam-frimärke» har Åsberg spegelvänt detta träd och komponerat in en stjärnbild, som består av åtta stjärnor. Ett följande utkast visar samma träd som nu har ytterligare förenklats i grenverket. Det omges av sju stjärnor av vilka den, som är placerad närmast skaldens panna omges av en gloria. Den slutgiltiga teckningen har betecknats »förlaga till Verner von Heidenstam. Stig Åsberg 1958» och har på nytt åtta stjärnor bland vilka den som är placerad mellan trädets båda grenar i motsats till de övriga har åtta strålar. Framärksgravyren utformades efter denna teckning mjukt och vackert av Arne Wallhorn. Framärkena utkom i valörerna 15 öre karminrosa och 1 krona grafitsvart.

1960
Fröding
Åsberg
Slania

Stig Åsbergs känsligaste diktarpporträtt är nog det, som skildrar Gustaf Fröding och som tillkom vid 100-årsminnet av skaldens födelse 1960. Förlagan var ett fotografi av Henry Goodwin (1878—1931) som togs

¹ Gustaf Malmquist (1865—1926) har bl. a. utfört Karl X Gustafs ryttarstaty utanför Nordiska Museet (1917).

W. J. L. L. L.

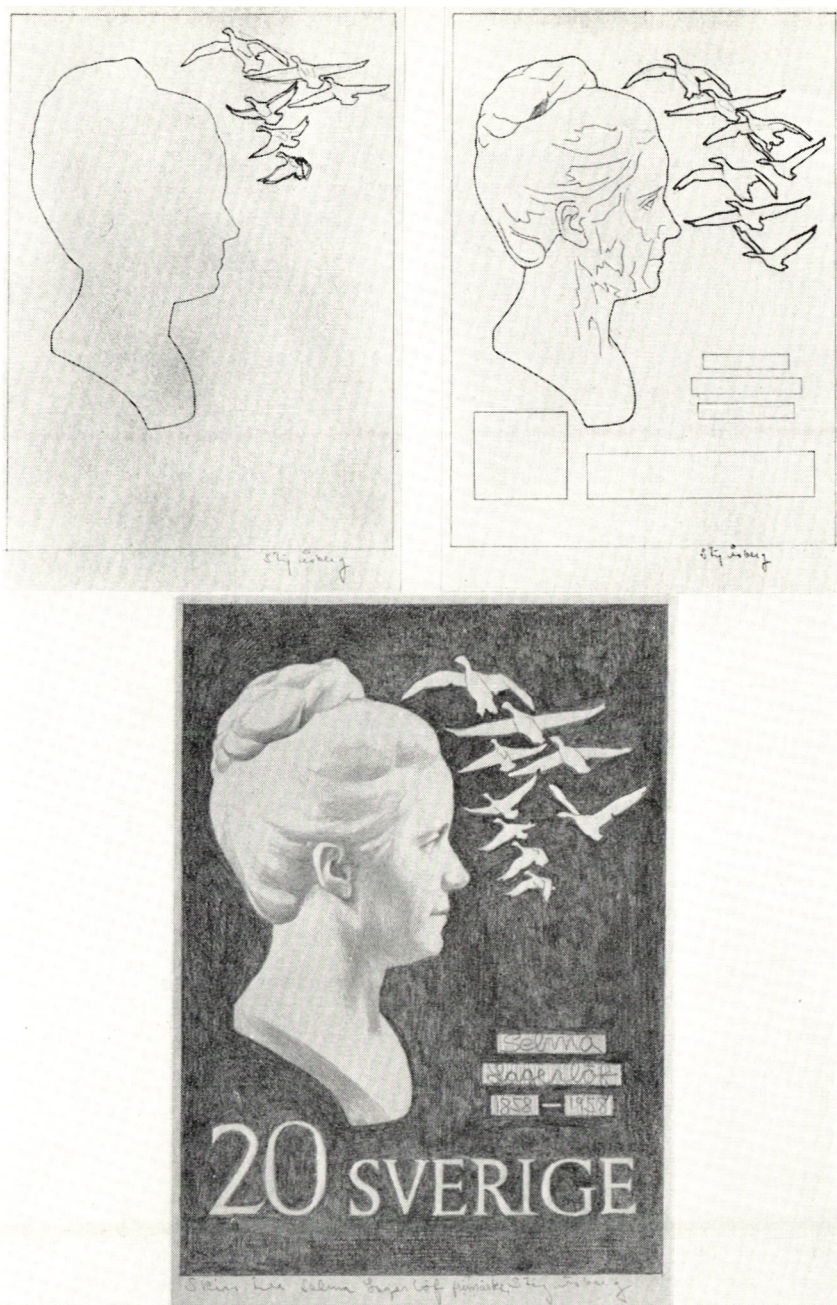
W. J. L. L. L.

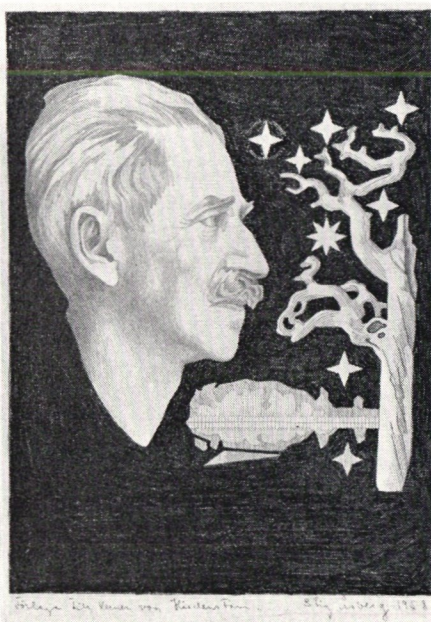
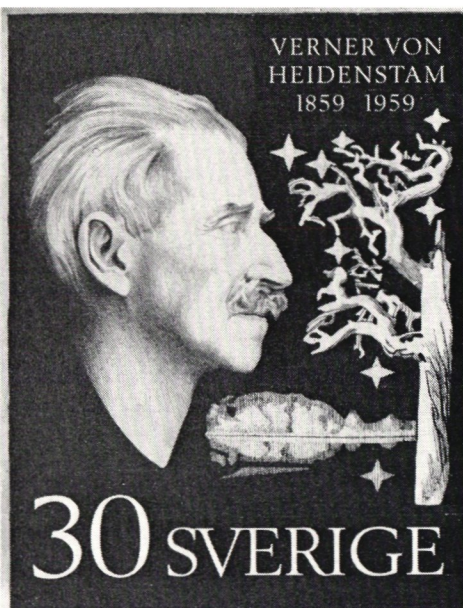
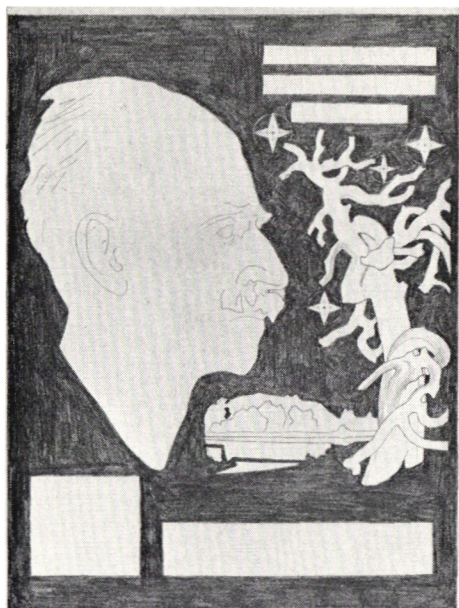
P. D. A.
ATTERBOM
1855—1955

20 SVERIGE

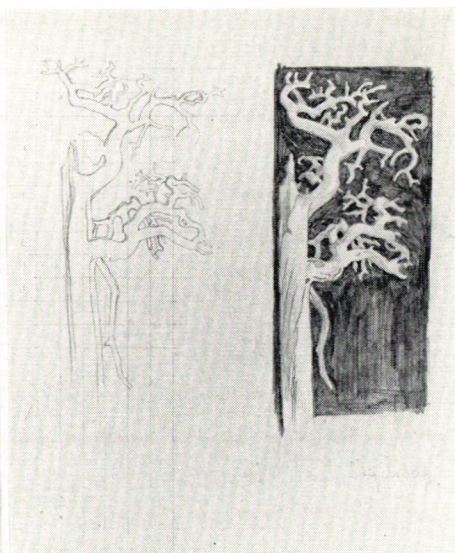
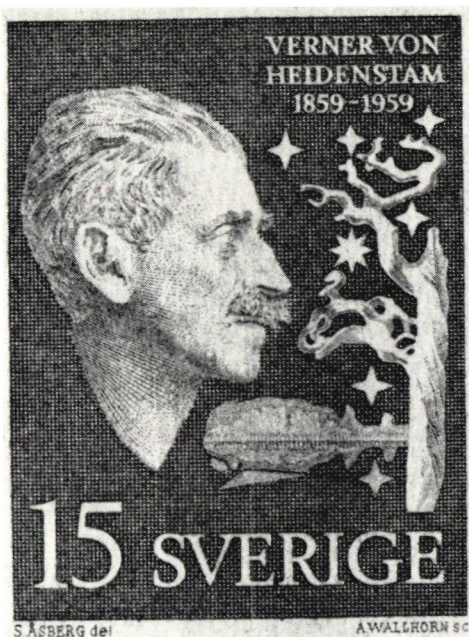
Förslags- och originalteckningar till Atterbomfrimärken 1954.

Skisser i tusch och blyerts till Selma Lagerlöf-frimärken 1958.

Skisser, förslag och förlaga 1958 till Verner von Heidenstam-frimärken 1959.

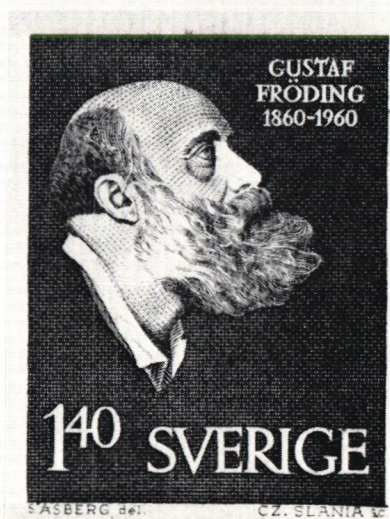
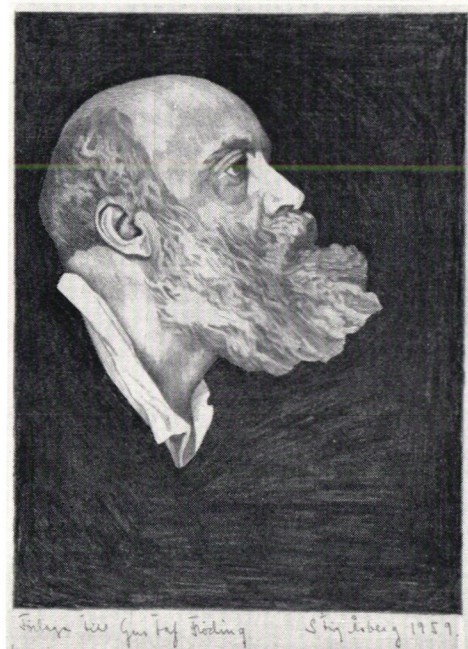
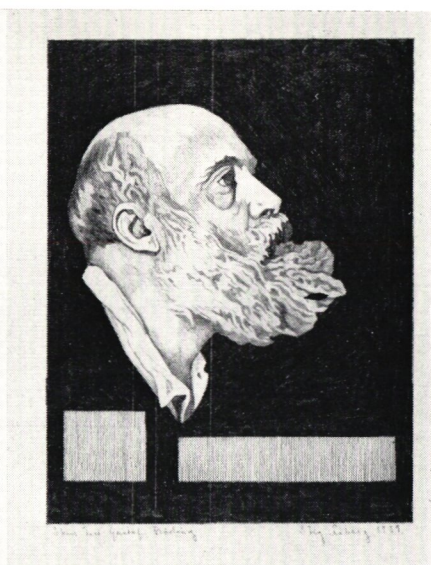
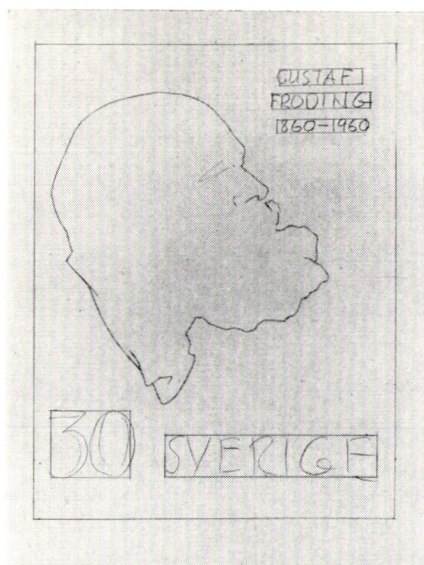
Wallhorns gravyravdrag till Verner von Heidenstamfrimärke 1959 och Åsbergs trädstudier.

under skaldens vistelse på sinnessjukhus i Uppsala 1904. Men Åsbergs omdiktning av fotografiet innebär också en psykologisk tolkning av stort intresse. Han har denna gång avstått från alla symboler. Skaldens vackra huvud och skägg uppfyller bilden. Gravör var *Czeslaw Slania* då nyanställd vid Postverket.¹ Han har använt en betydligt kraftfullare gravyr än Ewert och Wallhorn gjorde för de närmast föregående diktarpörtlätten. Valörerna 30 öre och 1,40 kr trycktes i brunröd resp mörk oliv färg.

Det sista diktarpörtlärket av Åsbergs hand, som utkom under hans livstid var det, som utgavs till 100-årsminnet av C. J. L. Almqvists död. Pörtlärket har som förlaga Carl Peter Mazers berömda målning i Nordiska Museet. Teckningen gjordes 1965. Liksom i Atterbom-märket använde Åsberg en blomma som symbol och motivet var naturligtvis här givet — tönrösen. Man kan nog också förmoda, att färgvalet för de båda valörerna lilarosa (25 öre) och grön (1 kr) skulle understryka denna blomstersymbolik. Texten är litet »fetare» än på övriga diktarpörtlärken.

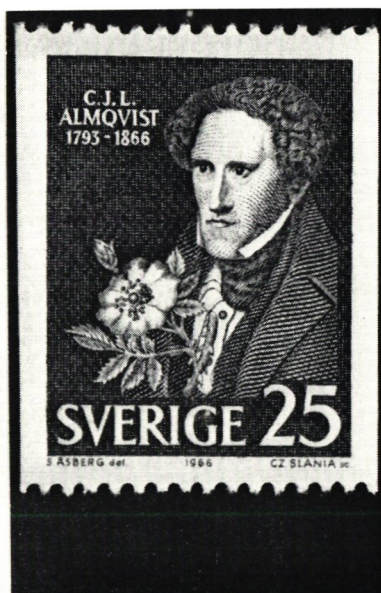
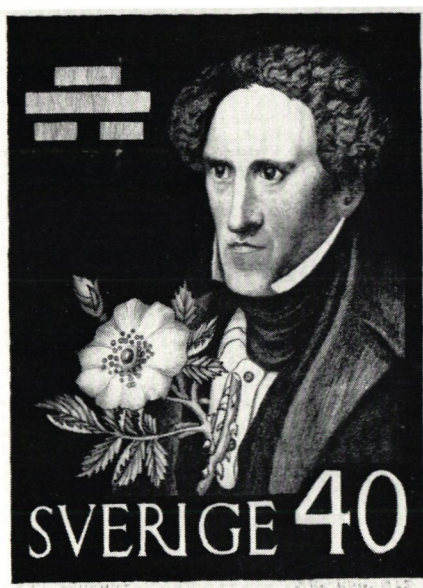
¹ Czeslaw Slania född i Krakow 1921 var verksam som frimärksgravör vid Polens frimärksstryckeri till år 1956. Han knöts 1959 till Postverket som frimärksgravör och har även graverat frimärken för Danmarks och Grönlands postverk.

1966
Almqvist
Åsberg
Slania

Asbergs skisser och blyertsförlaga 1959 samt Slanias gravvyrauddrag till Fröding-frimärke 1960.

frimärken, ett skönhetsfel som nog borde ha uppmärksammats före graveringen. Porträttets annorlunda placering medförde också en omgruppering av texten. Slania gjorde gravyren till Almqvistfrimärkena och lyckades överföra mycket av det hemlighetsfulla i Mazers porträtt till frimärksformatet.

Originalteckning 1965 av Åsberg samt utgivet frimärke med Slanias gravyr över C J L Almqvist 1966.

FÖRSLAG TILL DIKTARPORTRÄTT

1969 är det hundra år sedan Hjalmar Söderberg (1869—1941) och Bo Bergman (1869—1967) föddes. Postverket har för avsikt att fira båda dessa betydande författare med särskilda frimärken. Stig Åsberg, som har tecknat några av våra bästa diktarfrimärken lämnade i god tid före sin död ett par intressanta förslag.¹

Han har främst velat understryka Söderbergs och Bergmans egenskaper som Stockholms-skildrare och visar därför deras porträtt mot skymningsbilder av staden vid Strömmen. De båda motiven kan läggas

¹ När detta skrives är det dock oklart om något av förslagen kommer till utförande.

Asbergs förslagsteckningar 1968 till frimärken över Hjalmar Söderberg och Bo Bergman.

sida vid sida och man får då ett panorama över Norrbro med Slottet t.v. och Arvfurstens palats med Gustav Adolfs torg t.h. Båda diktarna är skildrade i dräkter från seklets början och tycks vara omkring 40 år gamla.

På Söderberg-märket ser man en stor stjärna över brospannet. Den symboliserar säkert Söderbergs lilla enaktare Aftonstjärnan, som trycktes 1912 och utspelas i Stockholmsmiljö.

Bergman-märket visar en mås svävande över Strömmen vid Norrbro

Än rullar bruset under dina bågar
du gamla bro som diktats i granit
och tornen slå och slottsfasaden lågar
och saligt tågar
ett rosenmoln från Mälarn hit.

Dessa rader står att läsa i Bergmandikten »Stockholm», som ingår i samlingen Livets ögon, som trycktes 1922. Det är något av samma stämning som Åsberg velat fånga i de båda frimärksförslagen. Det var ju också en livslång vänskap, som förenade de båda diktarna. Bo Bergman, som blev nära hundra år gammal, har dokumenterat detta på flera sätt men främst genom sin levande skildring av Hjalmar Söderberg från 1951.¹

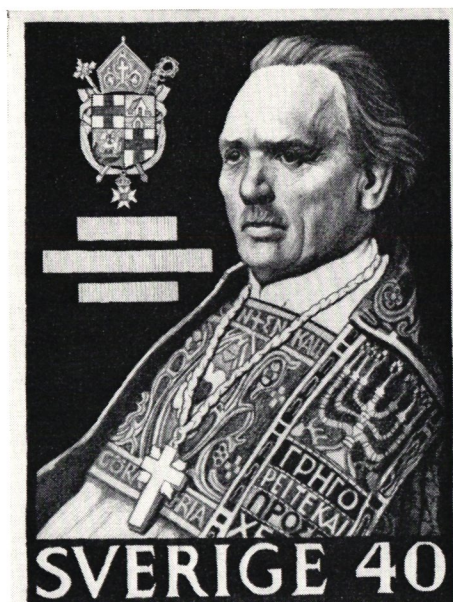
SÖDERBLOM OCH KUNGAPORTRÄTT

1966
Söderblom
Åsberg
Wallhorn

100-årsminnet av Nathan Söderbloms födelse firades 1966 med frimärken i valörerna 60 öre brun och 80 öre svartgrön.² Konstnären valde att skildra ärkebiskopen i full ornat och med Söderbloms speciella vapensköld överst till vänster. Detta offer åt det högkyrkligt magnifika passade ganska illa som karaktäristik av Söderblom. Inte heller porträttgravyn blev riktigt bra. Ögonen t. ex. verkar vara för små jämfört med Åsbergs teckning. Men om man bortser från vissa detaljer och betraktar frimärket endast som en dekor har det både stramhet och stil. Ett nytt bildelement var vidare att valörsiffrorna placerades på samma textband som ordet Sverige. De verkar därför relativt små. Dessa frimärken graverades av Arne Wallhorn.

¹ Bo Bergman, Hjalmar Söderberg, Stockholm 1951 i serien Svenska Akademiens Minnesteckningar.

² Ett Söderblom-frimärke utgavs samtidigt av Tyska Förbundsrepubliken i offsettryck. Som rent porträtt gör det Söderblom större rättvisa (Zumstein nr 502).

Åsbergs originalteckningar till Söderblom-frimärke 1965 och Kungajubileum 1967.
Kungamärket utan jubileumstext var ett förslag till bruksfrimärke i större format.

Kungens 85-årsdag 1967 celebrerades med frimärken i valörerna 45 öre blå och 70 öre mörkgrön. Åsberg tecknade monarken i halvprofil mot fonden av en sidendamast från 1750-talet på Stockholms slott. Kungen gjorde själv ett par sittningar för detta porträtt som annars delvis bygger på fotografiskt underlag. Han godkände också både teckning och gravyr.

Genom att porträtt och dekorativ bakgrund bildar en helhet kom texterna att stå på tätare graverade och därför mera infärgade »plattor». Vidare har detta frimärke i motsats till de tidigare en »ram» som ger det en något hoptryckt bildverkan. I detta fall lyckades inte konstnären heller riktigt bra när det gällde anslutningen mellan kavajuppslaget och det parti, där valörsiffrorna är placerade. Om man jämför med Almqvist-märket är problemet där löst på ett ledigare sätt. Gravör var Arne Wallhorn.¹

300-årsminnet av Medicinalstyrelsens tillkomst firades 1963 med tre frimärken i valörerna 25 öre brun, 35 öre blå samt 2 kronor röd. Stig Åsberg tecknade frimärkena, som alla visar den franske läkaren *Gregoire François Du Rietz*' porträtt. Denne hade varit livmedikus hos drottning Christina och var verksam i Stockholm till sin död 1682. Han blev förste praeses i Collegium Medicorum.

På en tidigare förslagsteckning märkt »Förlaga» hade Åsberg först tänkt sig Carl XI:s porträtt, men detta passade inte riktigt bra eftersom kungen bara var åtta år gammal, när collegiet erhöll kunglig resolution. Denna var för övrigt undertecknad av modern, änkedrottning Hedvig Eleonora. Du Rietz' porträtt i stor peruk på den antagna teckningen har något av det storsvenska drag, som utmärkte Hjortzbergs verksamhet på 30-talet. Till symbol valde Åsberg Medicinalstyrelsens emblem, som tillkom under romantiken och som visar ormstaven, linnéablommor inom en lagerkvist och dekorerat med en adlig krona. Dessa på grund av bakgrundsgravyrerna kraftigt infärgade frimärken är graverade av Arne Wallhorn.

¹ Åsberg gjorde dessutom ett utkast till ett frimärke utan »ram» i valören 50 öre som ren bruksvalör. Det saknar jubileumstext. I stället har konstnären låtit damastfondens mönster fortsätta uppåt. Han menade att när övriga bruksfrimärken i slutet på 60-talet erhöll ett större format, så borde även kungaserien ändras.

Förslag till Medicinalstyrelsens jubileum 1963. Skissen från 1962 visar Carl XI:s porträtt.

NOBELFRIMÄRKEN

1961—1968
Nobel-
frimärken
Åsberg
Wallhorn

1960 beslöt Generalpoststyrelsen att fira 60-årsminnet av det första Nobelpriset året därpå med särskilda frimärken. Det första Nobelpriset utdelades 1901.

Stig Åsberg fick i uppdrag att komma med förslagsteckningar och redan samma år lämnades det första blyertsförslaget. Enligt konstnären skulle texten bestå av »77 bokstäver sex siffror» men också visa alla fyra pristagarna 1901 samt rubriker för de olika prisen: fysik, kemi, medicin och litteratur. När märkena slutligen utkom nöjde man sig dock med endast pristagarnas namn.

En teckning från 1961 visar de fyra porträtten detaljutförda. Sedan följde en skiss för textarrangemangen och slutligen Åsbergs teckning kombinerad med *Vidar Forsbergs* text. Denna var utgångspunkt för gravyren, som gjordes av Arne Wallhorn. Denne graverade för övrigt samtliga 17 Nobelmärken som utkom åren 1961—1968.

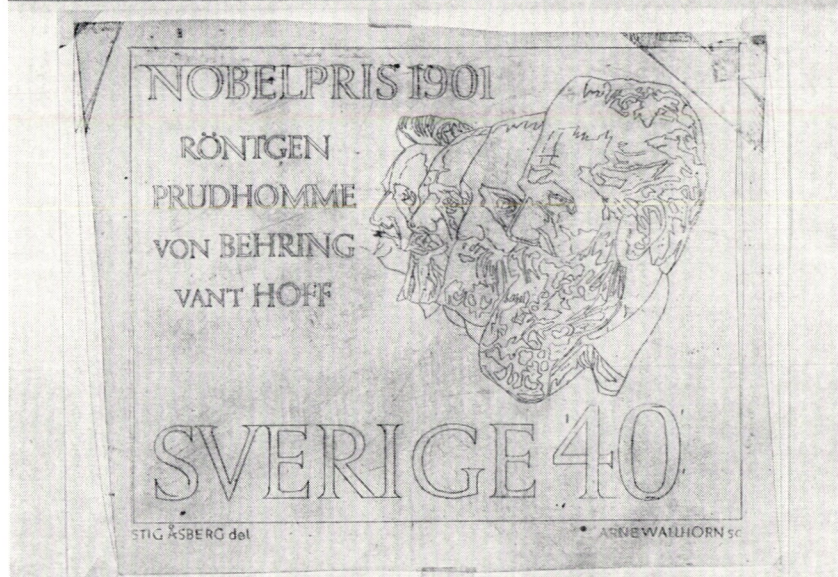
De tre frimärken som utgavs 1961 i valörerna 20 öre röd, 40 öre blå och 50 öre grön visar vart och ett samtliga Nobelpristagare i profil. Detta arrangemang blev emellertid inte särskilt bra. Endast porträttet i förgrunden blir nämligen riktigt tydligt. Men metoden med »serieporträtt» på liknande sätt grupperade har inte varit helt ovanlig.¹ Men bortsett från att tydligheten på Åsbergs frimärke blir lidande så är det ändå av överlägsen dekorativ verkan.

Redan i Nobel-serien 1962 visade det sig nödvändigt, att dela upp de fem pristagarna på två valörer. Den lägre 25 öre röd avbildar två pristagare, den högre 50 öre blå tre. Man märker genast hur tydligheten i porträtten ökar. Särskilt gäller det om det märke som blott presenterar två huvuden.

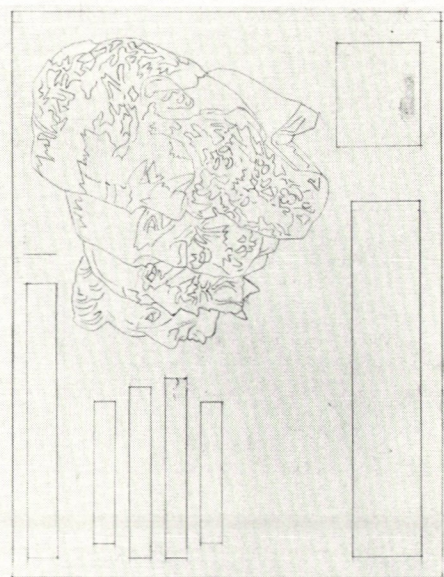
1963 var situationen den, att 1903 års Nobelpris i fysik hade delats på tre pristagare. Deras porträtt, däribland Marie Curies, den första kvinnliga pristagaren, återfinns på den högre valören 50 öre brun. Litteraturpristagaren Björnsterne Björnson återges i förgrunden på lågvalören 25 öre olivgrön.

1964 års märken visar på den lägre valören 30 öre blå Echegaray, Mistral och Rayleigh. De båda förra delade litteraturpriset medan den sistnämnde var fysikpristagare. Valören 40 öre visar porträtten av kemi-pristagaren Ramsay och medicinpristagaren Pavlov.

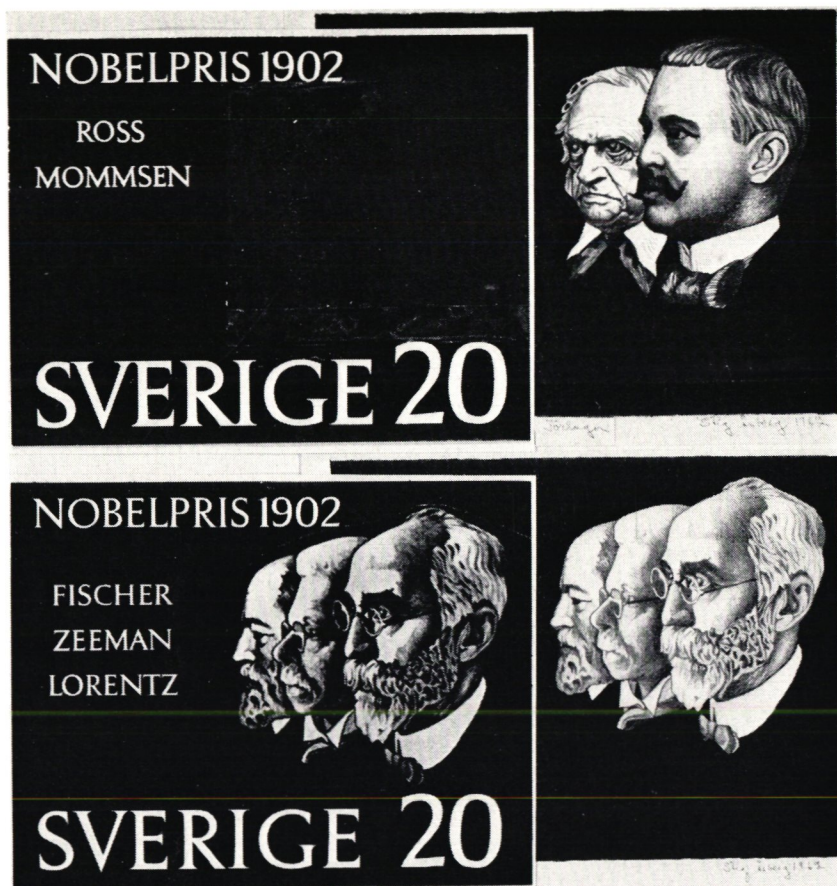
¹ Här visas ett sådant exempel, ett gravyrtryckt frimärke från Tjeckoslovakien år 1951 (Zumstein 592).

Frimärke med fyra profiler från Tjeckoslovakien 1951, teckning J. Horník, gravyr J. Mráček samt skiss till gravyr för svenskt Nobelprimärke 1961, teckning Stig Åsberg, gravyr Arne Wallhorn.

Asbergs skisser och förslag till Nobelprisfrimärken 1961. V alören ändrades till 20 öre. Samma teckning användes för 40 och 50 öre.

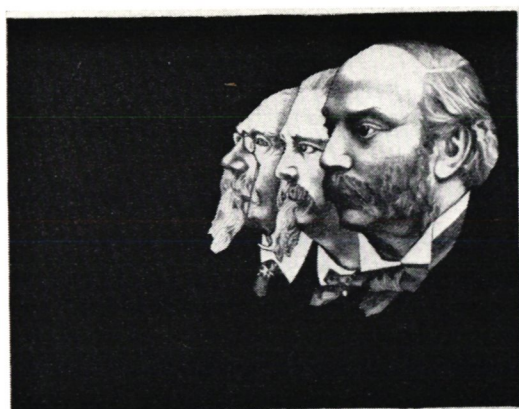
*Förslagsteckningar med och utan text till Nobelprisfrimärken 1962.
Valörerna ändrades till 25 och 50 öre.*

1965 års märken visar porträtten av 1905 års Nobelpristagare, som till antalet var fyra och därför kunde presenteras två och två på varje frimärke. Detta inträffade också med 1907 års pristagare, som på liknande sätt kunde delas på de frimärken som utgavs 1967. I båda fallen märker man på nytt att detta var till stor fördel för porträttens tydlighet.

1906 liksom 1908 var pristagarna till antalet fem. De delades därför upp med tre profiler på den ena valören och två på den andra i likhet med vad som hade gjorts 1962 och 1964.

Förlagor i blyerts utan text till Nobelprisfrimärken 25 och 50 öre 1963. I förgrunden Björnstjerne Björnson (1962) respektive Marie Curie (1963).

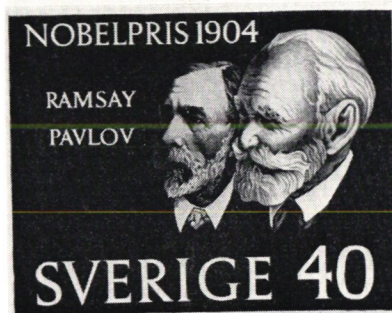
NOBELPRIS 1904

ECHEGARAY

MISTRAL

RAYLEIGH

SVERIGE 20

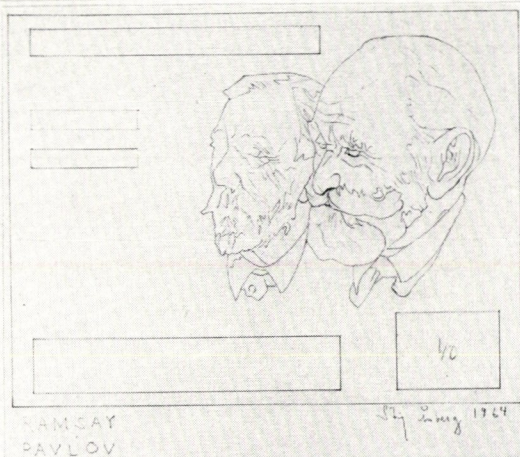

NOBELPRIS 1904

RAMSAY

PAVLOV

SVERIGE 40

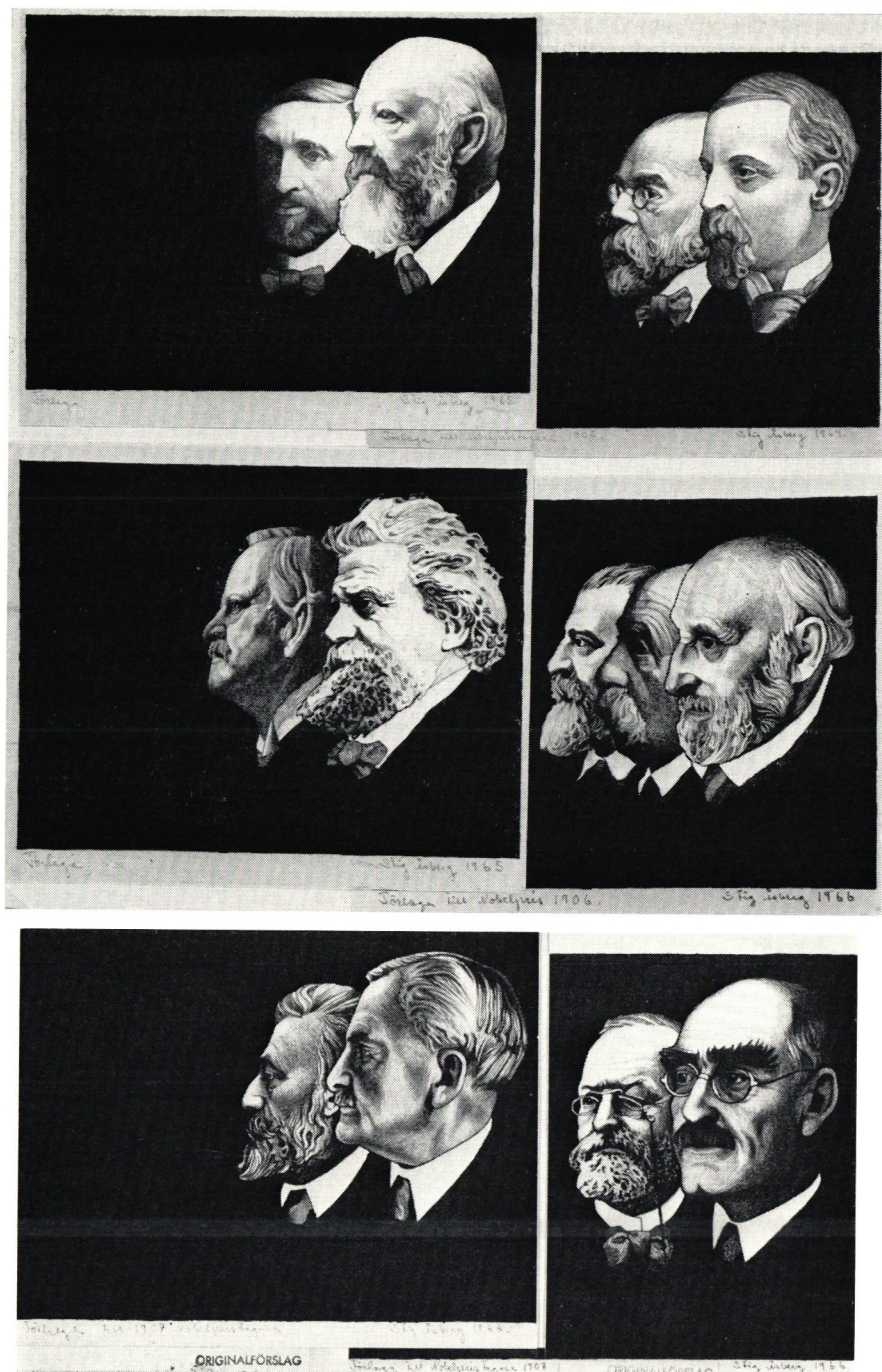
RAMSAY
PAVLOV

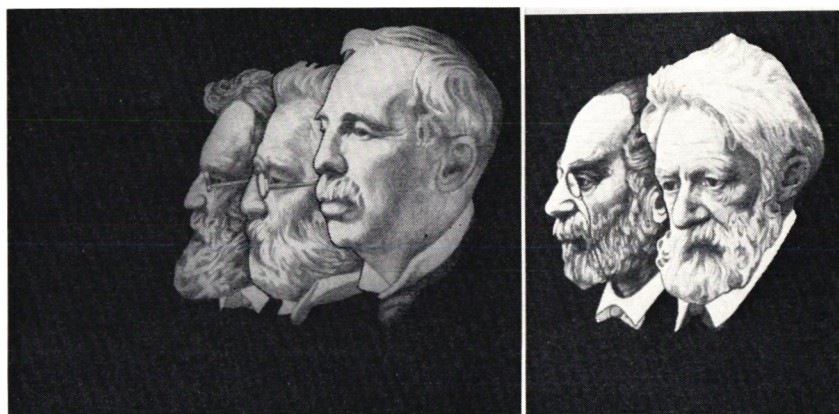
Förlagor och originalteckning till Nobelprisfrimärken 1964. Valören 20 öre ändrades till 30 öre.

1967 års teckningar till Nobelprisfrimärken gjordes av Åsberg redan 1966. De har båda påskriften »Förlaga till Nobelpristagare 1907». Den lägre valören 35 öre röd visar fysikpristagaren Michelson och kemipristagaren Buchner. Den högre valören 45 öre visar medicinpristagaren Laveran och den engelske författaren Kipling, som fick 1907 års Nobelpris i litteratur. Märkena äro röda resp. blå.

1908 års Nobelpristagare utgavs i två valörer. Den ena 35 öre visar de båda medicinpristagarna från vänster Ilja Metjnikow och Paul Ehrlich samt kemipristagaren Ernest Rutherford.

Det andra märket som visar två pristagare utkom i valören 45 öre. Dessa är från vänster Gabriel Lippmann fysik och Rudolf Eucken som erhö11 1908 års litteraturpris.

Förlagor till Nobelprisfrimärken 1968. Frammärkena utkom i valörerna 35 och 45 öre. Rudolf Eucken i förgrunden tillsammans med Gabriel Lippman på högsta valören.

SVENSKA BYGGNADSMINNEN AV STIG ÅSBERG

Redan 1962 hade man för den svenska frimärksutgivningen börjat en ny giv som betecknades »Svenska byggnadsminnen»¹.

1963 signerade Åsberg en förlaga till de frimärken, som 1965 utkom under rubriken »Visby ringmur». Konstnären har valt att ge dessa märken ett särskilt dramatiskt uttryck genom att skildra den medeltida befästningsmuren fasadbelyst mot en natthimmel. Samma grepp använde konstnären också senare när han gjorde teckningen till Skansen Lejonet i Göteborg.

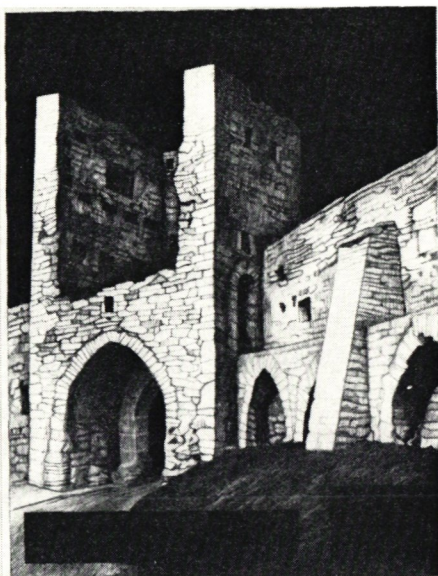
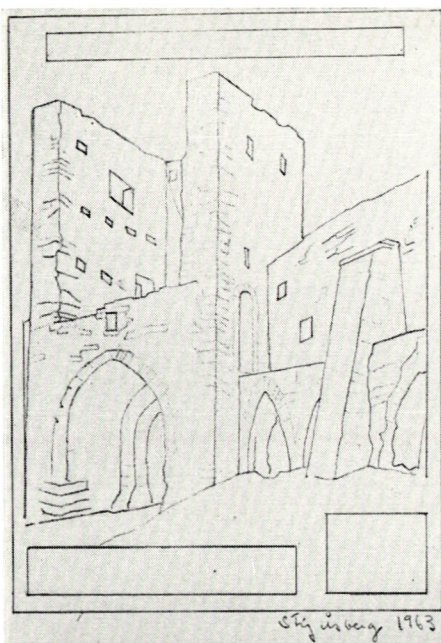
På ringmursfrimärket tillät han sig friheten att sänka det ena murkrönet på Norderport och ändra perspektivet något för att slippa att förminska motivet. Jag har i annat sammanhang påvisat att den egentliga förlagan till detta frimärke var ett av Riksantikvarieämbetets fotografier.² Detta påstående tillbakavisades med kraft av konstnären, som i ett brev bl. a. skrev följande intressanta redogörelse för frimärkets tillkomst:

1965
Visby
ringmur
Åsberg
Wallhorn

¹ De första frimärkena i serien var tecknade av Waldemar Bernhard, och visar Storkyrkan med S:t Göran och draken i valören 20 öre samt Skoklosters slott i valören 50 öre. Båda utkom 1962.

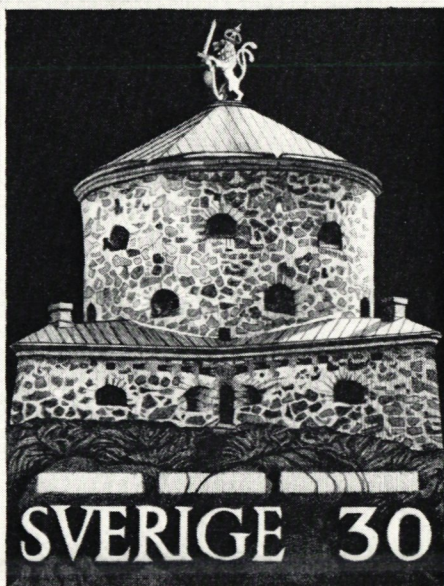
² Svensk Filatelistisk tidskrift 1966, s. 7.

<i>Förlagor till Nobelprisfrimärken</i>				<i>1965. Frammärkena utkom i valörerna 30 och 40 öre.</i>			
»	»	»	»	»	»	»	»
»	»	»	»	»	»	»	»
»	»	»	»	»	»	»	»
				<i>1966. » » » » 30 och 40 öre.</i>			
				<i>1967. » » » » 35 och 45 öre.</i>			

VISBY RINGMUR

SVERIGE 50

SVERIGE 30

Asbergs skisser och originalteckningar till Visby ringmur 1965 i valörerna 30 öre och 2 kronor samt till Skansen Lejonet Göteborg i valören 3.70 kr.

... »Tack för fotot, jag har själv arbetat med kamera för att komma fram till bästa solljustiden på dagen.

Om man då jämför fotot med vad man själv ser med ögonen märker man hur mycket fotot ljuger. Porten verkar på fotot smalare än den är och gavlarna — särskilt den som ligger närmast kameran — alldeles för hög — och lutar dessutom inåt.

I snedperspektiv från öster blir östra gaveln på tok för hög (på Ditt kort är den dessutom svagt konkav) och kraftig i jämförelse med den västra vars ytterlinje ända från basen är påfallande sned med en gavel som är för smal och för kort.

Jag upprepar att detta är saker som man ser om man på platsen jämför sina kort med vad ens öga ser.

För att undvika ett trafikmärke och detta kraftiga underperspektiv arbetade jag från en punkt som låg högre upp i backen till Klinten — backen är som Du vet brant — då jag i den vinkeln var tvungen att undvika ett tak från ett tidigt adertonhundratals hus som kom mellan mig och porten, klättrade jag upp på en tre meter hög mur. Mitt perspektiv blev på så sätt betydligt över portens marknivå.

Vid nedminskning av Antikvitetsakademiens fotografi till märkets skala skulle den översta avtrappningen bara kunnat uppfattas med förstoringsglas och eftersom högra gavelns krön står nästan vit mot mörk bakgrund hade den av en utomstående som inte har en aning om vad den en gång var avsedd att ha för funktion uppfattats som en felskärning av gravören.»

Texten renritades av Vidar Forsberg och gravyren gjordes med inträngande detaljkunskap av den Gotlandsfödde Arne Wallhorn. Tack vare natthimlen blev de båda frimärkena kraftigt och lysande infärgade i vinröd färg för 30 öre och ultramarinblå för valören 2 kronor.

Redan 1965, alltså samtidigt som frimärkena Visby ringmur kom ut, signerade Åsberg en teckning som han kallade »Förlaga till Skansen Lejonet Göteborg». Av valören, 30 öre, att döma var detta frimärke först tänkt som ett särskilt märke i serien »Svenska byggnadsminnen». Av olika skäl kom det emellertid inte ut 1966. När det slutligen utgavs 1967 hade Poststyrelsen gjort den ändringen i sitt frimärksprogram att valörer över tre kronors värde härnäst skulle få särskilda motiv i större format än dittills gällande för bruksmärken.¹

1967
Skansen
Lejonet
Åsberg
Gutschmidt

¹ Början hade gjorts 1966 när valören 3.50 kr utkom som ett bildfrimärke med motivet Ales stenar efter en teckning av Gunnar Norrman.

I februari 1967 utgavs i mörk violett färg och i valören 3.70 kr Åsbergs frimärksförslag i en förnämlig gravyr av *Heinz Gutschmidt*.¹ En följd av detta, liksom även när det gäller Ales stenar, var att rubriktexten »Svenska byggnadsminnen» togs bort.

ÅSBERGS VALÖRSTÄMPEL FÖR KORTBREV

1961
Eklöv
(kortbrev)
Åsberg

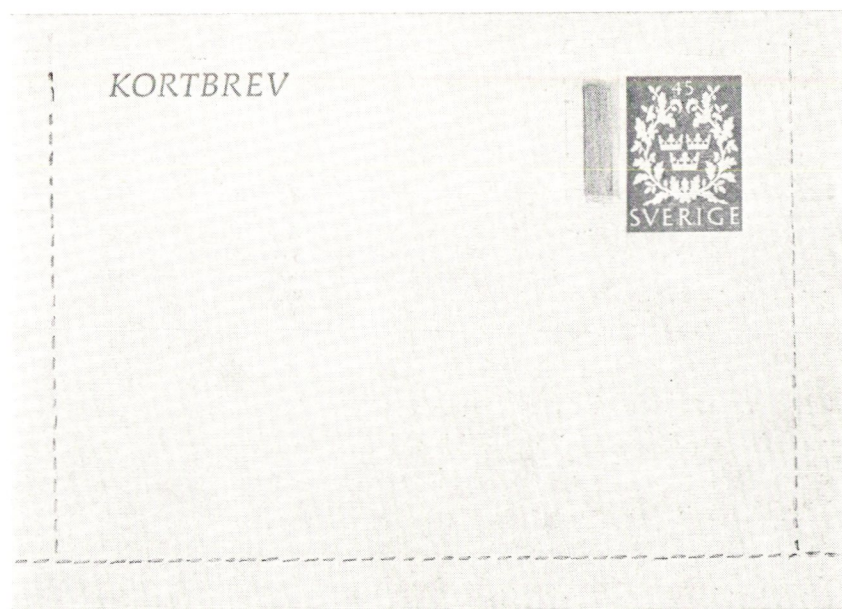
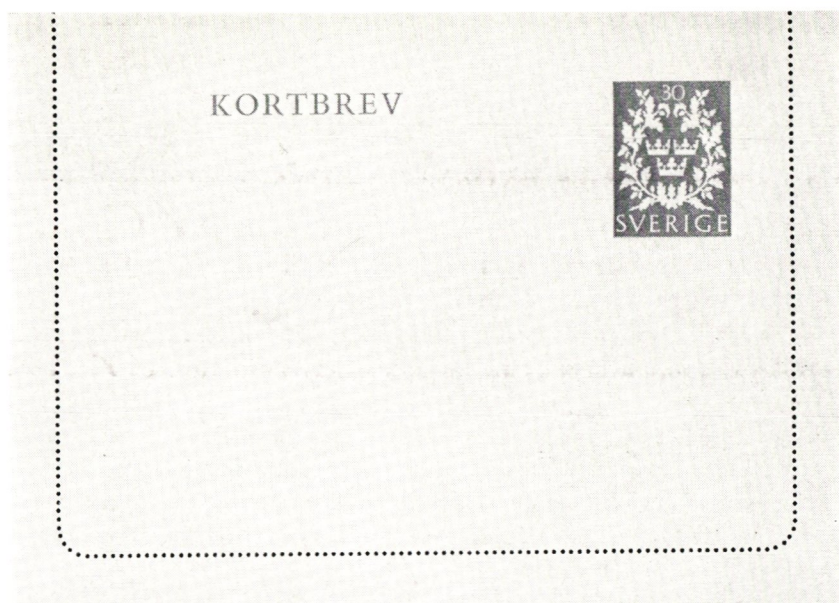
1961 ändrades valörstämpeln för dittills utgivna kortbrev. Stig Åsberg hade samma år lämnat »Förslag till Kortbrev 30 öre». Denna valörstämpel i ett mera långsmalt format än tidigare visar som huvudmotiv lilla riksvapnet med Tre kronor omgivet av mjukt tecknade kvistar av ek. Valörstämpeln som framställdes i en gummikliché gör god rättvisa åt konstnärens förlaga. Den har använts för kortbrev i valörerna 30 öre (1961), 35 öre (1962), 40 öre (1964) och 45 öre (1967). Samtliga är tryckta i ultramarin färg på vitt kartongpapper.²

Åsbergs förslagsteckning till valörstämpel för nytt kortbrev 1961.

¹ Heinz W. Gutschmidt född i Berlin 1906 anställdes i Postverket 1949. Han har utbildats vid Berlins sedeltryckeri och debuterade som svensk frimärksgravör 1963 med serien Industri och ingenjörskonst.

² 1968 användes samma valörstämpel som 1967 på ett delvis omarbetat kortbrev på gråblå kartong.

Kortbrev av typ 1961 med perforerad rand samt av typ 1968 med genomstungen rand. Båda visar Åsbergs valörstämpel av eklövstyp i blå färg. Texten på det senare kortbrevet har moderniserats och kartongfärgen ändrats från vitt till blått.

Stig Åsbergs konstnärsgärning som frimärkstecknare blev relativt kortvarig men också koncentrerad. Den omfattade de 13 åren 1955—1968.

Åsbergs frimärksteckningar var en ganska naturlig utveckling ur hans stora illustrationsuppdrag på 40-talet — Izaak Waltons *Den fulländade fiskaren* (1945) och Henry David Thoreaus *Skogsliv i Walden* (1947). I båda dessa böcker — kanske de vackraste som utgivits i Sverige — arbetade han med kraftiga xylografiskt verkande streck i de till formatet rätt små illustrationerna.

Trots att beställningarna för Postverket blott i undantagsfall tangerade Åsbergs egenartade bildvärld som var svensk natur, i stället kom ju porträtten att dominera, vidgade konstnären på ett märkligt sätt sitt konstnärliga register. För den som sett Åsbergs vackra blyertsporträtt av hustrun i Nationalmuseum var detta ingen överraskning. Men också i frimärksteckningarna bevarade Åsberg trots realismen vissa drag av den nordiska romantik, utan sentimentalitet som gjorde honom till en av våra stora grafiska mästare.